Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE ASIASSA: HE 193/2021 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI LUONNONMUKAISESTA TUOTANNOSTA SEKÄ SAKON TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA ANNETUN LAIN 1 §:N MUUTTAMISESTA

Viite: Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan sähköpostiviesti 27.10.2021/lausuntopyyntö

LAUSUNTO

Oikeusrekisterikeskus toimii rikos- ja sakkorekisterin rekisterinpitäjänä sekä huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, seuraamusmaksuihin ja muihin saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä.

Hallinnollista seuraamusmaksua koskeva lakiehdotus

Oikeusrekisterikeskusta on kuultu lainvalmistelun yhteydessä ja lakiehdotuksessa on otettu huomioon Oikeusrekisterikeskuksen esittämiä muutoksia. Lakiehdotuksessa säädettäisiin uudesta hallinnollisesta seuraamusmaksusta, *luomuvalvonnan seuraamusmaksusta* (laki luonnonmukaisesta tuotannosta, 38 §). Oikeusrekisterikeskus toimisi seuraamusmaksun osalta toimivaltaisena täytäntöönpanoviranomaisena ja täytäntöönpano suoritettaisiin sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Seuraamusmaksu määrättäisiin maksettavaksi valtiolle. Valvontaviranomaisen määräämä seuraamusmaksu olisi täytäntöönpanokelpoisia vain lainvoimaisena ja täytäntöönpanokelpoisuus määräytyisi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaan. Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan seuraamusmaksun täytäntöönpanoa koskevat säännösehdotukset ovat riittävän täsmällisiä.

Valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeus

Lakiesityksen 16 §:n 2 momentissa esitetään valvontaviranomaiselle tiedonsaantioikeutta sakkorekisteritietoihin. Säännöksen mukaan ”Valvontaviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada 37 §:ssä säädetyn seuraamusmaksun määräämiseksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä

Postiosoite
PL 157
13101 Hämeenlinna

Käyntiosoite
Wetterhoffinkatu 2
13100 Hämeenlinna

Puhelin
029 56 65631

Sähköpostiosoite ja kotisivu
oikeusrekisterikeskus@om.fi www.oikeusrekisterikeskus.fi

välttämättömät tiedot sen varmistamiseksi, ettei toimijaa ole samasta rikoksesta tuomittu sakkorangaistukseen tuomioistuimessa".

Vastaava seuraamusmaksun määräämiseen liittyvä valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeusäännös on ollut Maa- ja metsätalousvaliokunnan arvioitavana vastikään eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevan lakiesityksen yhteydessä (MmVM 15/2021 vp – HE 101/2021 vp).

Oikeusrekisterikeskus esittää nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen 16 §:n 2 momentin mukaisen valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeuden poistamista lakiesityksestä.

Lakiesityksen perusteluissa valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus sakkorekisteritietoihin on katsottu tarpeelliseksi, jotta voitaisiin noudattaa kaksoisrangaistavuuden kieltoa eli varmistaa, ettei seuraamusmaksua määrätä sille, joka on samasta teosta jo tuomittu sakkorangaistukseen tuomioistuimessa.

Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan valvontaviranomaiselle ei ole tarkoituksenmukaista säätää tiedonsaantioikeutta sakkorekisteritietoihin. Seuraamusmaksun määräämistä rajoittaa se, että seuraamusmaksua ei voida määrätä, jos teosta on kulunut yli vuosi (lakiehdotuksen 38 § 4 momentti). Sakkorekisteriin tieto sakkorangaistuksesta päätyy vasta sen jälkeen, kun seuraamus on määrätty, joka usein tarkoittaa sitä, että seuraamuksen taustalla olevasta teosta on kulunut jo yli vuosi. Lisäksi lakiesityksen 38 §:n mukainen rikkomus voi tulla käsiteltäväksi tuomioistuimessa yhdessä muiden samalla kertaa tuomittavana olevien rikosten kanssa, jolloin seuraamuksena voi olla yhteinen vankeusrangaistus (rikoslaki 7 luku 1 §). Yhteistä vankeusrangaistusta koskevat tiedot eivät ilmene sakkorekisteristä. Näin ollen pelkästään sakkorekisteritietojen tarkastaminen ei olisi riittävä toimenpide kaksoisrangaistavuuden kiellon noudattamiseksi.

Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan valvontaviranomaisella olisi mahdollisuus saada tieto vireillä olevista lakiesityksen 38 §:n mukaista rikkomusta koskevasta esitutkinnasta, syyteharkinnasta ja tuomioistuinkäsittelystä, koska käytännössä valvontaviranomainen päättää siitä, ilmoitetaanko epäillystä rikkomuksesta esitutkintaviranomaiselle. Tämä ilmenee lakiesityksen 41 §:n 3 momentista, jossa todetaan, että "valvontaviranomainen voi jättää ilmoittamatta rikkomuksen, jos teko tai

laiminlyönti on vähäinen". Valvontaviranomaisella on siten käytännössä mahdollisuus saada oikea-aikaisesti ja riittävällä tavalla tietoa seuraamusmaksun määräämistä ja kaksoisrangaistavuuden kiellon noudattamista varten.

Edellä mainituilla perusteilla Oikeusrekisterikeskus katsoo, että valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeutta sakkorekisteritietoihin ei ole tarpeen säätää.

Mikäli valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus sakkorekisteritietoihin katsotaan edellä todetusta huolimatta tarpeelliseksi, niin Oikeusrekisterikeskus katsoo, että lakiesityksen 16 §:n 2 momentissa ja lakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on kuitenkin riittävän täsmällisesti määritelty tietojen saamiseen oikeutettu taho, luovutettavat tiedot ja tietojen käyttötarkoitus. Lakiesityksen 16 §:n 2 momenttiin on jäänyt ilmeisesti virheellinen pykäläviittaus, joka olisi syytä korjata. Lakiesityksen seuraamusmaksusäännös on 38 §:ssä, eikä 37 §:ssä, kuten lakiesityksen tiedonsaantioikeutta koskevassa säännöksessä on viitattu.

Lakiesityksen vaikutukset Oikeusrekisterikeskukselle

Lakiesityksessä on arvioitu, että seuraamusmaksuja tulisi määrättäväksi vuositasolla noin 20 kappaletta. Alkuvaiheessa lain soveltamisessa painottuisivat neuvonta ja toimijoiden ohjeistaminen, jolloin käytännössä seuraamusmaksuja ei juurikaan määrättäisi. Kun seuraamusmaksujen määrän voidaan arvioida vuositasolla jäävän vähäiseksi, niin ainakin alkuvaiheessa seuraamusmaksujen täytäntöönpano toteutettaisiin Oikeusrekisterikeskuksessa manuaalisesti. Jos myöhemmin ilmenisi, että seuraamusmaksuja määrättäisiin vuositasolla runsaasti, asiaa jouduttaisiin arvioimaan uudelleen. Seuraamusmaksun täytäntöönpanossa on kyse pysyväisluonteisesta tehtävästä, jota toteutetaan henkilötyötä vaativalla tavalla manuaalisesti. Lakiesityksen perusteluista ilmenee, että Oikeusrekisterikeskukselle esitetyn seuraamusmaksun ja muiden vastaavien hallinnollisten seuraamusmaksujen aiheuttaman lisätyön kattamiseen tarvittavat lisämäärärahatarpeet käsitellään vuosittaisissa kehys- ja talousarviomenettelyissä.

Lakiesityksessä ei ole arvioitu, kuinka paljon Oikeusrekisterikeskukselle tehtäisiin vuositasolla lakiesityksen 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuja sakkorekisteriotepyyntöjä. Voidaan kuitenkin arvioida, että pyyntöjen määrä voisi vastata sitä arviota, joka yllä on esitetty seuraamusmaksujen

vuosittaisesta määrästä. Näin ollen sakkorekisteriotepyyntöjä voitaisiin arvioida olevan vuositasolla vähäinen määrä, eikä sakkorekisteriotepyyntöjen käsittelystä arvioida aiheutuvan Oikeusrekisterikeskukselle merkittäviä henkilötyövaikutuksia. Oikeusrekisterikeskus kiinnittää huomiota siihen, että arvioidun sakkorekisteriotepyyntöjen vähäisen määrän vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa teknisiä yhteyksiä (integraatioita) valvontaviranomaisten järjestelmiin (lakiesityksen 16 § 3 momentti). Käytännössä sakkorekisteriotepyyntöjen käsittely toteutettaisiin muulla tavalla sähköisesti. Mikäli valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus sakkorekisteritietoihin katsottaisiin vastoin edellä todettua teknisin yhteyksin toteutettavaksi, niin Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuvia järjestelmäkehityskustannuksia tulisi arvioida perusteellisemmin.

Haataja Sakari 91237228C

Digitaalinen allekirjoittaja: Haataja Sakari 91237228C
Päiväys: 2021.11.08 12:41:14 +02'00'

Sakari Haataja
Lakimies, vt. yksikönpäällikkö
puh. 029 56 65797, sakari.haataja@om.fi